

Aşağıda belirtilen sorularımın, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı tarafından Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim 10.08.2026

Av. Mahmut TANAL
YENİ Parti Şanlıurfa Milletvekili

Tarım sektörü; gıda güvenliğinin sağlanması, kırsal kalkınmanın desteklenmesi, istihdamın korunması ve ekonomik istikrar açısından stratejik öneme sahiptir. Tarımsal üretimin sürdürülebilirliği yalnızca çiftçinin değil, 85 milyon yurttaşın yeterli, sağlıklı ve makul fiyatlı gıdaya erişiminin güvencesidir.

Ancak son yıllarda mazot, gübre, tohum, yem, zirai ilaç, elektrik, sulama, işçilik ve diğer temel girdilerde meydana gelen fiyat artışları çiftçinin üretim maliyetlerini ağırlaştırmıştır. Buna karşılık üreticinin ürününden elde ettiği gelirin aynı ölçüde artmaması; çiftçinin borçlanmasına, üretimden uzaklaşmasına ve bazı tarım alanlarının üretim dışında kalmasına yol açmaktadır.

Çiftçi bir taraftan yüksek maliyetle üretirken diğer taraftan ürününü değerinde satamamaktadır. Tüketici ise aynı ürünü pazarda ve markette yüksek fiyatla satın almaktadır. Üreticinin ucuz sattığı, tüketicinin pahalı aldığı bir sistemde kazanan çiftçi de vatandaş da değildir.

Üretici fiyatı ile tüketici fiyatı arasındaki makasın büyümesi; aracılık zincirlerinin, lojistik ve depolama maliyetlerinin, piyasa yapısının ve tarımsal üretim planlamasının etkinliğinin araştırılmasını gerekli kılmaktadır.

Anayasa'nın 45'inci maddesi devlete tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önleme, tarımsal üretim planlaması ilkelerine uygun olarak bitkisel ve hayvansal üretimi artırma görevi yüklemektedir. Aynı hüküm, tarımla uğraşanların işletme araç ve gereçlerinin ve diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştıracak tedbirlerin alınmasını öngörmektedir.

Ayrıca 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesinde tarımsal destekleme programlarının finansmanına ilişkin açık bir kanuni ölçüt bulunmaktadır. Tarımsal desteklerin kanunun öngördüğü seviyede, zamanında ve üretim kararlarını öngörülebilir hâle getirecek şekilde sağlanıp sağlanmadığının ortaya konulması gerekmektedir.

Bu nedenle çiftçinin neden üretimden çekildiğinin, tarımsal girdilerdeki artışların üretime etkisinin, çiftçi borçlarının, destekleme politikalarının etkinliğinin ve üreticiden tüketiciye uzanan zincirde fiyatların neden katlandığının açıklığa kavuşturulması kamu yararı bakımından zorunludur.

Bu bağlamda;

1. 2002-2026 yılları arasında Türkiye'deki çiftçi sayısı yıllar itibarıyla kaçtır? Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı üretici sayısında meydana gelen değişim nedir?
2. Aynı dönemde Türkiye'nin toplam ekilen ve dikilen tarım alanı yıllar itibarıyla ne kadardır? Üretim dışında kalan tarım alanlarının toplam büyüklüğü nedir?

3. Son on yılda tarımsal üretimi bırakan çiftçi sayısı kaçtır? Bakanlığınızca çiftçilerin üretimden çekilme nedenlerini belirlemek amacıyla kapsamlı bir çalışma yapılmış mıdır?
4. Son on yılda mazot, gübre, tohum, yem, zirai ilaç, elektrik ve tarımsal sulama maliyetleri ayrı ayrı yüzde kaç artmıştır?
5. Aynı dönemde çiftçinin temel tarımsal ürünlerden elde ettiği üretici fiyatları ne ölçüde artmıştır? Girdi fiyatlarındaki artış ile çiftçinin gelirindeki artış arasında ne kadarlık fark bulunmaktadır?
6. Türkiye'deki çiftçilerin bankalara ve Tarım Kredi Kooperatiflerine olan toplam borcu 2026 yılı itibarıyla ne kadardır? Son on yıldaki çiftçi borçlarının yıllar itibarıyla seyri nedir?
7. Borcu nedeniyle son on yılda kaç çiftçi hakkında icra takibi başlatılmış; kaç çiftçinin traktörü, tarım arazisi, hayvanı veya diğer üretim aracına haciz uygulanmıştır?
8. 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesi kapsamında tarımsal desteklemeye ayrılması gereken kaynak ile fiilen ayrılan kaynak 2007-2026 yılları arasında yıllar itibarıyla ne kadardır?
9. Kanunda öngörülen seviyenin altında destekleme yapılmış yıllar bulunmakta mıdır? Bulunuyorsa çiftçiye sağlanmayan toplam kaynak miktarı ne kadardır?
10. Tarımsal desteklerin üreticiye ekim ve üretim kararından önce açıklanması ve zamanında ödenmesi amacıyla Bakanlığınızın yeni bir düzenleme çalışması bulunmakta mıdır?
11. Son on yılda Türkiye'nin tarım ve gıda ürünleri ithalatına ödediği toplam tutar ne kadardır? Hangi temel tarım ürünlerinde Türkiye'nin ithalata bağımlılığı artmıştır?
12. Türkiye'de üretilen tarımsal ürünlerin ithalatına başvurulmasının yerli üretici fiyatlarını düşürdüğüne ilişkin Bakanlığınızca etki analizi yapılmakta mıdır?
13. Buğday, arpa, mısır, pamuk, ayçiçeği, mercimek, süt ve et başta olmak üzere stratejik ürünlerde açıklanan fiyatlar belirlenirken çiftçinin gerçek üretim maliyeti ve makul kâr payı esas alınmakta mıdır?
14. Çiftçinin tarlada sattığı ürün ile vatandaşın markette satın aldığı ürün arasındaki fiyat farkının ürün bazında izlenmesini sağlayan Bakanlığınıza ait bir sistem bulunmakta mıdır?
15. Üreticiden tüketiciye kadar geçen süreçte ürün fiyatının kaç kat arttığı, bu artışın ne kadarının aracılık, lojistik, depolama, enerji, vergi ve perakende kârından kaynaklandığı araştırılmakta mıdır?
16. Üretici fiyatı ile tüketici fiyatı arasındaki makasın azaltılması amacıyla kooperatifçilik, doğrudan satış, üretici pazarları ve sözleşmeli üretim modellerinin geliştirilmesine yönelik hangi çalışmalar yürütülmektedir?

17. Tarımsal sulamada kullanılan elektriğin çiftçinin en ağır maliyet kalemlerinden biri hâline gelmesi karşısında, tarımsal elektrik için özel ve düşük bir tarife uygulanması planlanmakta mıdır?
18. Borcu bulunan çiftçilerin tarımsal sulama elektriğinin üretim döneminde kesilmemesi ve elektrik borçlarının hasat sonrasına kadar faizsiz ertelenmesine ilişkin çalışma yapılmakta mıdır?
19. İklim değişikliği, kuraklık ve su kaynaklarındaki azalma dikkate alınarak çiftçinin üretimde kalmasını sağlayacak uzun vadeli tarımsal üretim ve su yönetimi politikası hazırlanmış mıdır?
20. Bakanlığınızın 2027-2030 döneminde çiftçi sayısını artırmak, gençleri tarıma kazandırmak ve tarımdan kırsal göçü azaltmak amacıyla belirlediği somut hedefler nelerdir?
21. Bakanlığınız, çiftçinin maliyetin altında ürün satmadığı, tüketicinin fahiş fiyatla gıdaya ulaşmak zorunda kalmadığı ve üreticinin borçlanmadan üretimini sürdürebildiği bir tarım düzeninin oluşturulması için hangi somut ve takvime bağlanmış tedbirleri hayata geçirecektir?